

European Securities and
Markets Authority

Ohjeet

Ohjeet MiFID II:n soveltuvuusvaatimuksista eräiltä osin

Sisällysluettelo

I. Soveltamisala	3
II. Määritelmät	3
III. Tarkoitus.....	5
IV. Noudattamista ja ilmoittamista koskevat velvoitteet	5
V. Ohjeet MiFID II:n soveltuvuusvaatimuksista eräiltä osin	6

I. Soveltamisala

Kenelle?

1. Näitä ohjeita sovelletaan
 - a. toimivaltaisiin viranomaisiin
 - b. yrityksiin.

Mitkä?

2. Näitä ohjeita sovelletaan seuraavien direktiivin 2014/65/EU¹ (MiFID II) liitteessä I olevassa A osassa lueteltujen sijoituspalvelujen tarjoamiseen:
 - a. sijoitusneuvonta
 - b. salkunhoito.
3. Näissä ohjeissa käsitellään etupäässä tilanteita, joissa palveluja tarjotaan yksityisasiakkaille. Niitä voidaan kuitenkin soveltaa soveltuvin osin myös tilanteisiin, joissa palveluja tarjotaan ammattimaisille asiakkaille, ottaen huomioon komission delegoidun asetuksen (EU) 2017/565² (delegoitu MiFID II -asetus) 54 artiklan 3 kohdan säännökset ja MiFID II:n liitteen II.

Milloin?

4. Näitä ohjeita sovelletaan 60 kalenteripäivän kuluttua 13 kohdassa mainitusta raportointivaatimukselle asetetusta määräajasta.

ESMAN MiFID I:n³ yhteydessä antamien aiempien ohjeiden voimassaolo päättyy samana päivänä.

II. Määritelmät

5. Ellei toisin ilmoiteta, MiFID II:ssa ja delegoidussa MiFID II -asetuksessa käytetyillä käsitteillä on sama merkitys näissä ohjeissa.
6. Lisäksi näissä ohjeissa sovelletaan seuraavia määritelmiä:

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/65/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta (EUVL L 173, 12.6.2014, s. 349).

² Komission delegoitu asetukset (EU), annettu 25 päivänä huhtikuuta 2016, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU täydentämisestä sijoituspalveluyritysten toiminnan järjestämistä koskevien vaatimusten, toiminnan harjoittamisen edellytysten ja kyseisessä direktiivissä määriteltyjen käsitteiden osalta (EUVL L 87, 31.3.2017, s. 1–83).

³ ESMA/2012/387 – Ohjeet MiFIDin soveltuvuusvaatimuksista eräiltä osin.

- 'sijoitustuotteella' tarkoitetaan (MiFID II:n 4 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitettua) rahoitusvälinettä tai (MiFID II:n 4 artiklan 1 kohdan 43 alakohdassa tarkoitettua) strukturoitua talletusta,
 - 'yrityksillä' tarkoitetaan yrityksiä, joihin sovelletaan 1 kohdassa esitettyjä vaatimuksia ja joihin kuuluvat sijoituspalveluyritykset (sellaisina kuin ne määritellään MiFID II:n 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa), myös luottolaitokset niiden tarjotessa sijoituspalveluja ja harjoittaessa sijoitustoimintaa (MiFID II:n 4 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitettulla tavalla), sijoituspalveluyritykset ja luottolaitokset (niiden myydessä strukturoituja talletuksia tai tarjotessa niitä koskevaa neuvontaa), yhteissijoitusyritysten rahastoyhtiöt ja vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen ulkopuoliset hoitajat (sellaisina kuin ne määritellään vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajia koskevan direktiivin⁴ 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa) niiden tarjotessa (yhteissijoitusyrityksiä koskevan direktiivin⁵ 6 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdassa ja vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajia koskevan direktiivin 6 artiklan 4 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuihin) yksilölliseen salkunhoitoon tai liitännäispalveluihin lukeutuvia sijoituspalveluja,
 - 'soveltuvuusarviointi' tarkoittaa koko prosessia, jossa kerätään tietoja asiakkaasta ja jossa yritys sen jälkeen arvioi tietyn rahoitusvälineen soveltuvuutta kyseiselle asiakkaalle. Arvioinnin tulee perustua myös yrityksen vahvaan asiantuntemukseen niiden tuotteiden osalta, joita se voi suositella asiakkailleen tai joihin se voi sijoittaa asiakkaan lukuun,
 - 'digitaalinen sijoitusneuvonta' tarkoittaa sijoitusneuvonnan tai salkunhoitopalvelujen tarjoamista (kokonaan tai osittain) niin, että asiakaskohtaamisen välineenä käytetään automatisoitua tai puoliautomaticoitua järjestelmää.
7. Nämä ohjeet koskevat kokonaisuudessaan kaikkia sijoitusneuvontaan ja salkunhoitoon liittyviä palveluja tarjoavia yrityksiä riippumatta siitä, miten asiakkaan kanssa ollaan vuorovaikutuksessa. Joidenkin ohjeiden soveltaminen on erityisen tärkeää silloin, kun yritys tarjoaa (edellä näiden ohjeiden soveltamista varten määriteltä) digitaalista sijoitusneuvontaa, jonka yhteydessä asiakkaiden ja yritysten henkilöstön välinen vuorovaikutus on vähäistä (tai sitä ei ole lainkaan). Nämä tapaukset on mainittu tekstissä erikseen.
8. Ohjeissa ei aseteta ehdottomia velvollisuuksia. Tästä syystä niissä käytetään usein sanamuotoa "tulisi". Ohjeissa käytetään kuitenkin sanamuotoa "tulee olla" tai "edellytetään", kun kuvataan MiFID II:een sisältyvää vaatimusta.

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/61/EU, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2011, vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitajista ja direktiivin 2003/41/EY ja 2009/65/EY sekä asetuksen (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 1095/2010 muuttamisesta (EUVL L 174, 1.7.2011, s. 1–73).

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/65/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (EUVL L 302, 17.11.2009, s. 32).

III. Tarkoitus

9. Näiden ohjeiden tarkoituksena on selventää MiFID II:een sisältyvien soveltuvuusvaatimusten tiettyjen näkökohtien soveltamista, jotta varmistetaan MiFID II:n 25 artiklan 2 kohdan ja delegoidun MiFID II -asetuksen 54 ja 55 artiklan yhteinen, yhtenäinen ja johdonmukainen soveltaminen.
10. ESMA odottaa näiden ohjeiden edistävän MiFID II:een sisältyvien soveltuvuusvaatimusten yhdenmukaisempaa tulkintaa ja valvontaa, sillä niissä painotetaan useita tärkeitä kysymyksiä ja siten lisätään nykyisten normien arvoa. Ohjeet auttavat varmistamaan, että yritykset noudattavat sääntelyvaatimuksia, minkä ESMA odottaa vahvistavan vastaavasti sijoittajansuojaa.

IV. Noudattamista ja ilmoittamista koskevat velvoitteet

Ohjeiden asema

11. Tässä asiakirjassa on ESMA-asetuksen⁶ 16 artiklan nojalla annettuja ohjeita. ESMA-asetuksen 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten ja finanssimarkkinoiden toimijoiden on kaikin tavoin pyrittävä noudattamaan ohjeita.
12. Toimivaltaisten viranomaisten, joihin ohjeita sovelletaan, olisi noudatettava niitä asettamalla ne soveltuvin osin osaksi kansallista lainsäädäntö- ja/tai valvontakehystä myös silloin, kun tietyt ohjeet on suunnattu ensisijaisesti finanssimarkkinoiden toimijoille. Tässä tapauksessa toimivaltaisten viranomaisten tulisi valvoa, että finanssimarkkinoiden toimijat noudattavat ohjeita.

Raportointivaatimukset

13. Toimivaltaisten viranomaisten, joihin ohjeita sovelletaan, on ilmoitettava ESMA:lle kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ohjeet julkaistaan ESMA:n verkkosivustolla kaikilla EU:n virallisilla kielillä, noudattavatko ne tai aikovatko ne noudattaa ohjeita soveltuvin osin, sekä syyt siihen, miksi ne eivät noudata tai aio noudattaa ohjeita.
14. Yritysten ei edellytetä raportoivan, noudattavatko ne näitä ohjeita.

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1095/2010, annettu 24 päivänä marraskuuta 2010, Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/77/EY kumoamisesta.

V. Ohjeet MiFID II:n soveltuvuusvaatimuksista eräiltä osin

I.I ASIAKKAILLE SOVELTUVUUSARVIOINNIN TARKOITUKSESTA ANNETTAVAT TIEDOT

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 24 artiklan 1, 4 ja 5 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 1 kohta.

Yleisohje 1

15. Yritysten tulisi tiedottaa asiakkailleen selkeässä ja yksinkertaisessa muodossa soveltuvuusarviointista ja sen tarkoituksesta, joka on antaa yritykselle mahdollisuus toimia asiakkaan etujen mukaisesti. Tiedotettaessa tulisi selittää asiakkaalle selkeästi, että yrityksen velvollisuus on suorittaa soveltuvuusarviointi, jotta asiakkaat ymmärtävät, miksi heiltä pyydetään tiettyjä tietoja ja miksi on tärkeää, että tiedot ovat ajantasaisia, täsmällisiä ja täydellisiä. Tällainen tieto voidaan esittää vakiomuotoisena.

Lisäohjeet

16. Soveltuvuusarviointia koskevien tietojen tulisi auttaa asiakkaita ymmärtämään vaatimusten tarkoitus. Tietojen tulisi rohkaista heitä antamaan oikeita ja riittäviä tietoja tietämyksestään, kokemuksestaan, taloudellisesta tilanteestaan (mukaan lukien tappionsietokyvystä) ja sijoitustavoitteistaan (mukaan lukien riskinsietokyvystä). Yritysten tulisi tähdentää asiakkaille, että on tärkeää kerätä täydellisiä ja oikeita tietoja, jotta yritys voi suositella asiakkaalle soveltuvia tuotteita tai palveluja. Ilman näitä tietoja yritykset eivät voi tarjota sijoitusneuvontaan ja salkunhoitoon liittyviä palveluja asiakkaille.
17. Yritysten tehtävänä on päättää, miten ne tiedottavat asiakkailleen soveltuvuusarviointista. Käytetyn muodon tulisi kuitenkin mahdollistaa myöhemmät tarkastukset sen varmistamiseksi, että tiedot on annettu.
18. Yritysten ei tulisi mainita tai antaa sellaista vaikutelmaa, että asiakas päättää sijoituksen soveltuvuudesta tai että asiakas määrittää, mitkä rahoitusvälineet sopivat hänen riskiprofiiliinsa. Yritysten ei esimerkiksi tulisi antaa asiakkaan ymmärtää, että tämä on valinnut tietyn rahoitusvälineen itselleen soveltuvaksi, tai vaatia asiakasta vahvistamaan, että rahoitusväline tai palvelu soveltuu hänelle.
19. Yrityksen soveltuvuusarviointin suorittamisvastuun rajoittamiseen tähtäävät lausekkeet (tai muut samankaltaiset lausunnot) eivät vaikuta millään tavalla asiakkaille käytännössä tarjotun palvelun luokitteluun eivätkä sen arviointiin, onko yritys noudattanut palveluun liittyviä vaatimuksia. Yritysten ei tulisi esimerkiksi väittää, että ne eivät suorita soveltuvuusarviointia, kerätessään asiakkaiden tietoja (kuten sijoitushorisonttiin/pitoaikaan tai riskinsietokykyyn liittyviä tietoja) soveltuvuuden arviointia varten.

20. Jotta varmistetaan, että asiakkaiden ymmärrys digitaalisen sijoitusneuvonnan kautta tarjottavista palveluista ei ole puutteellista, yritysten tulisi antaa asiakkaille muiden vaadittavien tietojen lisäksi
- erittäin selkeä ja tarkka selitys siitä, missä määrin ihminen osallistuu neuvontaan, voiko asiakas pyytää henkilökohtaista palvelua ja miten sitä pyydetään,
 - selvennys siitä, että asiakkaiden antamat vastaukset vaikuttavat suoraan suositeltujen tai asiakkaan lukuun tehtyjen sijoituspäätösten soveltuvuuden määrittelyyn,
 - kuvaus siitä, millaisia tiedonlähteitä on käytetty sijoitusneuvonnan tuottamiseen tai salkunhoitopalvelun tarjoamiseen (jos käytössä on esimerkiksi sähköinen kyselylomake, yritysten tulisi selittää asiakkaalle, että digitaalinen sijoitusneuvonta ottaa huomioon ainoastaan kyselylomakkeen vastaukset tai että yrityksellä on käytössään muita tietoja asiakkaasta tai tileistä),
 - selvitys siitä, miten ja milloin esimerkiksi asiakkaan tilannetta tai henkilökohtaisia olosuhteita koskevia tietoja päivitetään.
21. Edellyttäen että kaikki asiakkaille annettavat tiedot ja raportit noudattavat asiaankuuluvia säännöksiä (mukaan lukien tiedonantovelvollisuutta pysyvän välineen kautta) yritysten tulisi lisäksi selvittää huolellisesti, onko niiden kirjallisten tiedonantojen suunnittelussa otettu huomioon tehokkuus (eli ovatko tiedonannot esimerkiksi suoraan asiakkaiden saatavilla ja helposti löydettävissä ja ymmärrettävissä). Digitaalista sijoitusneuvontaa tarjoaville asiakkaille tämä voi tarkoittaa erityisesti
- asiaankuuluvan tiedon korostamista (esimerkiksi ponnahdusikkunoiden kaltaisten suunnitteluominaisuuksien avulla),
 - mahdollisen interaktiivisen tekstin lisäämistä (esimerkiksi työkaluvihjeiden kaltaisten suunnitteluominaisuuksien avulla) joidenkin tietojen yhteyteen tai hyödyntämällä muita tapoja tarjota lisätietoa sitä etsiville asiakkaille (esimerkiksi usein kysyttyä -osion avulla).

I.II ASIAKKAAN JA TUOTTEEN TUNTEMINEN

Järjestelyt asiakkaiden ja sijoitusten ymmärtämiseksi

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 16 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 2 ja 5 kohta ja 55 artikla.

Yleisohje 2

22. Yritysten edellytetään laativan, panevan täytäntöön ja ylläpitävän toimintaohjeita ja -menettelyjä (asianmukaiset välineet mukaan lukien), jotka ovat tarpeen, jotta ne voivat ymmärtää asiakkaitaan koskevat olennaiset tosiasiat ja ominaispiirteet. Yritysten

tulisi varmistaa, että asiakkaista kerättäviä tietoja arvioidaan johdonmukaisesti riippumatta siitä, miten tiedot on kerätty.

Lisäohjeet

23. Yritysten toimintaohjeiden ja -menettelyjen tulee mahdollistaa, että yritykset voivat kerätä ja arvioida kaikki tiedot, joita tarvitaan soveltuvuusarvioinnin tekemiseen kunkin asiakkaan kohdalla, ottaen samalla huomioon ohjeen 3 sisältämät kohdat.
24. Yritykset voisivat esimerkiksi käyttää kyselylomakkeita (myös sähköisessä muodossa), jotka asiakkaat täyttävät tai jotka täytetään asiakkaiden kanssa käytävien keskustelujen aikana kerätyillä tiedoilla. Yritysten tulisi varmistaa, että kysymykset, joita ne esittävät asiakkailleen, ymmärretään todennäköisesti oikein ja että kaikki muut tiedonkeruussa käytettävät menetelmät on suunniteltu siten, että niiden avulla saadaan soveltuvuusarvioinnissa tarvittavat tiedot.
25. Suunnitellessaan kyselylomakkeita, joiden tarkoituksena on kerätä tietoa asiakkaista soveltuvuusarviointia varten, yritysten tulisi olla tietoisia ja pohtia etukäteen, mitkä voisivat olla yleisimpiä syitä sille, että sijoittajat vastaavat väärin kyselylomakkeen kysymyksiin. Tähän liittyen tulisi erityisesti
 - kiinnittää huomiota kyselylomakkeen selkeyteen, kattavuuteen ja ymmärrettävyyteen ja välttää harhaanjohtavaa, epäselvää, epätarkkaa ja liian teknistä kieltä,
 - ottaa huomioon, että taitto on huolellisesti harkittu ja että siinä vältetään johdattelemasta sijoittajia heidän päätöksissään (kirjasinkoko, riviväli jne.),
 - välttää tiivistettyjen kysymysten esittämistä (eli useaa kohtaa koskevan tiedon keräämistä yhden kysymyksen avulla, erityisesti arvioitaessa tietämystä, kokemusta ja riskinsietokykyä),
 - pohtia, missä järjestyksessä kysymykset esitetään, jotta tiedon kerääminen olisi mahdollisimman tehokasta,
 - huomioida, että kyselylomakkeissa ei yleisesti annettaisi mahdollisuutta jättää vastaamatta kysymyksiin, jotta varmistetaan kaikkien tarvittavien tietojen kerääminen (erityisesti kerätessä tietoa sijoittajan taloudellisesta tilanteesta).
26. Yritysten tulisi myös ryhtyä kohtuullisiin toimiin arvioidakseen, ymmärtääkö asiakas sijoitusriskin käsitteen sekä sijoitusten riskin ja tuoton välisen suhteen, sillä tämä on välttämätöntä, jotta yritykset voivat toimia asiakkaan edun mukaisesti soveltuvuusarviointia suorittaessaan. Esittäessään aiheeseen liittyviä kysymyksiä yritysten tulisi selittää selkeästi ja yksinkertaisesti, että vastaamisen tarkoituksena on auttaa arvioimaan asiakkaiden suhtautumista riskiin (riskiprofiili) ja siten arvioimaan heille soveltuvia rahoitusvälineitä (ja niihin liittyviä riskejä).

27. Soveltuvuusarvioinnin tekemiseksi tarvittaviin tietoihin sisältyy erilaisia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa esimerkiksi asiakkaan taloudellisen tilanteen (mukaan lukien tappionsietokyky) tai sijoitustavoitteiden (mukaan lukien riskinsietokyky) arviointiin. Esimerkkejä tällaisista tekijöistä ovat asiakkaan
- siviilisääty (erityisesti asiakkaan valtuus sitoa varoja, jotka saattavat kuulua myös hänen kumppanilleen),
 - perhetilanne (muutokset asiakkaan perhetilanteessa saattavat vaikuttaa hänen taloudelliseen tilanteeseensa, esimerkiksi uuden lapsen syntymä tai korkeakouluopinnot aloittava lapsi),
 - ikä (tärkeä tekijä erityisesti sen varmistamiseksi, että arvioidaan oikein sijoitustavoitteet, taloudellinen riski, jonka sijoittaja on halukas ottamaan, sekä pitoaika/sijoitushorisontti, joka ilmaisee sijoittajan halukkuuden pitää sijoitus tietyn ajan),
 - työllisyystilanne (työsuhdeturva tai eläkeiän lähestyminen voivat vaikuttaa asiakkaan taloudelliseen tilanteeseen tai sijoitustavoitteisiin),
 - tarve realisoida tietyt tarvittavat sijoitukset tai tarve rahoittaa tulevia taloudellisia sitoumuksia (esimerkiksi kiinteistön hankinta tai koulutusmaksut).
28. ESMA katsoo, että yritysten hyvään menettelytapaan voisi kuulua ei-taloudellisten tekijöiden huomioon ottaminen yritysten kerätessä tietoa asiakkaan sijoitustavoitteista. Tämä tarkoittaisi, että kohdassa 27 lueteltujen tekijöiden lisäksi yritykset keräisivät tietoa ympäristö-, sosiaalisten tai hallintoon liittyvien tekijöiden merkityksestä asiakkaalle.
29. Määrittäessään tarvittavia tietoja yritysten tulisi pitää mielessä vaikutus, joka millä tahansa näihin tietoihin tulevalla muutoksella voisi olla soveltuvuusarviointiin.
30. Yritysten tulisi toteuttaa kaikki kohtuulliset toimenpiteet voidakseen arvioida riittävän laajasti, kuinka hyvin asiakas ymmärtää yrityksen hänelle tarjoamien tuotetyyppien ominaispiirteet ja riskit. Yritysten tulisi ottaa käyttöön järjestelmiä, joiden avulla vältetään asiakkaiden omaa arviointia ja varmistetaan asiakkaan antamien vastausten johdonmukaisuus⁷. Tämä on erityisen tärkeää, jotta asiakkaan tietämys ja kokemus arvioidaan oikein. Yritysten keräämät tiedot asiakkaan tietämyksestä ja kokemuksesta tulisi arvioida yhdessä tehtäessä kokonaisarviota siitä, kuinka hyvin asiakas ymmärtää tuotteet ja riskit, jotka liittyvät hänelle suositeltuihin liiketoimiin tai hänen salkkunsa hoitoon.
31. Yritysten on myös tärkeää arvioida asiakkaan tietämys rahoitusalan peruskäsitteistä, kuten sijoitusriskin (mukaan lukien keskittymäriski) sekä riskin ja tuoton tasapainon käsitteistä. Tätä varten yritysten tulisi käyttää havainnollisia ja helposti ymmärrettäviä

⁷ Ks. ohje 4.

esimerkkejä tappioista ja tuotoista, joita voi syntyä riskin tasosta riippuen, ja arvioida asiakkaan reaktiota tällaisiin skenaarioihin.

32. Yritysten tulisi suunnitella kyselylomakkeet niin, että yritykset voivat kerätä tarpeelliset tiedot asiakkaastaan. Tämä voi olla erityisen tärkeää yrityksille, jotka tarjoavat digitaalisen sijoitusneuvonnan palveluja, sillä niiden yhteydessä vuorovaikutus ihmisen kanssa on rajoitettua. Noudattaakseen arviointivaatimuksia yritysten tulisi ottaa huomioon esimerkiksi seuraavat tekijät:

- voivatko yritykset päätellä verkkokyselylomakkeella kerättyjen tietojen perusteella, että annettu neuvo soveltuu asiakkaalle, kun otetaan huomioon asiakkaan tietämys, kokemus, taloudellinen tilanne sekä sijoitustavoitteet ja -tarpeet,
- ovatko kyselylomakkeen kysymykset riittävän selkeitä ja/tai onko kyselylomake suunniteltu niin, että se sisältää tarvittaessa lisäselvennyksiä tai esimerkkejä (esimerkiksi työkaluvihjeiden tai ponnahdusikkunoiden kaltaisten suunnitteluominaisuuksien avulla),
- onko asiakkailla mahdollisuus vuorovaikutukseen ihmisen kanssa (mukaan lukien etäyhteydenpito sähköpostitse tai puhelimitse) kyselyyn vastatessaan,
- onko toteutettu toimia, joiden avulla puututaan asiakkaan vastausten epä johdonmukaisuuteen (esimerkiksi käyttämällä kyselylomakkeessa suunnitteluominaisuuksia, jotka ilmoittavat asiakkaille vastausten sisäisestä epä johdonmukaisuudesta ja kehottavat heitä harkitsemaan vastauksia uudelleen, tai käyttämällä järjestelmiä, jotka merkitsevät automaattisesti asiakkaan antamat epä johdonmukaisilta vaikuttavat tiedot, jotta yritys voi tarkastella tietoja tai päättää niihin liittyvistä jatkotoimenpiteistä).

Asiakailta kerättävien tietojen laajuus (oikeasuhteisuus)

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 2 ja 5 kohta ja 55 artikla.

Yleisohje 3

33. Ennen sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyvien palvelujen tarjoamista yritysten on kerättävä kaikki "tarvittavat tiedot" ⁸ asiakkaan tietämyksestä ja kokemuksesta, taloudellisesta tilanteesta ja sijoitustavoitteista. "Tarvittavien" tietojen laajuus voi vaihdella, ja niitä määritettäessä on otettava huomioon tarjottavien sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyvien palvelujen ominaisuudet, harkittujen sijoitustuotteiden laji ja ominaispiirteet sekä asiakkaiden ominaispiirteet.

⁸ "Tarvittavien tietojen" tulisi käsittää tiedot, jotka yritysten on kerättävä noudattaakseen MiFID II:n mukaisia soveltuvuusvaatimuksia.

Lisäohjeet

34. Määrittäessään sitä, mitä ovat ”tarvittavat” tiedot, yritysten tulisi tarkastella asiakkaan tietämyksen ja kokemuksen, taloudellisen tilanteen ja sijoitustavoitteiden yhteydessä seuraavia seikkoja:
- rahoitusvälineen tai liiketoimen laji, jota yritys suosittelee tai jonka se hankkii/toteuttaa (monimutkaisuus ja riskitaso mukaan luettuina),
 - yrityksen tarjoaman palvelun luonne ja laajuus,
 - asiakkaan tarpeet ja olosuhteet,
 - asiakastyppi.
35. Vaikka kerättävien tietojen laajuus voi vaihdella, yrityksen on aina varmistettava, että suositus tai asiakkaan lukuun tehty sijoitus soveltuu asiakkaalle. MiFID antaa yrityksille mahdollisuuden kerätä tietoja, jotka ovat oikeasuhteisia niihin tuotteisiin ja palveluihin nähden, joita yritykset tarjoavat tai joista asiakkaat pyytävät erityisiä sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyviä palveluja. Siinä ei anneta yrityksille mahdollisuutta heikentää asiakkaille kuuluvan suojan tasoa.
36. Esimerkiksi tarjotessaan monimutkaisia⁹ tai riskipitoisia¹⁰ rahoitusvälineitä yritysten tulisi harkita tarkasti, onko niiden tarpeen kerätä perusteellisempia tietoja asiakkaastaan kuin jos kyse olisi yksinkertaisemmista tai vähemmän riskejä sisältävistä rahoitusvälineistä. Näin siksi, jotta yritykset voivat arvioida asiakkaan kykyä ymmärtää ja kantaa taloudellisesti tällaisiin rahoitusvälineisiin liittyvät riskit¹¹. Monimutkaisten tuotteiden kohdalla ESMA odottaa yritysten arvioivan perusteellisesti muun muassa asiakkaan tietämyksen ja kokemuksen, mukaan lukien esimerkiksi asiakkaan kyky ymmärtää mekanismeja, jotka tekevät tuotteesta ”monimutkaisen”, asiakkaan aiemman kaupankäyntikokemuksen tällaisten tuotteiden osalta (esimerkiksi johdannaistuotteiden tai vivutettujen tuotteiden osalta) sekä sen, kuinka kauan asiakas on harjoittanut tällaista kauppaa.
37. Kun on kyse epälikvideistä rahoitusvälineistä¹², kerättävät ”tarvittavat tiedot” sisältävät sen, kuinka kauan asiakas on halukas pitämään sijoituksensa. Koska tietoa asiakkaan taloudellisesta tilanteesta on kerättävä kaikissa tapauksissa, kerättävien tietojen laajuus voi määräytyä suositeltavien tai hankittavien rahoitusvälineiden lajin perusteella. Esimerkiksi epälikvidien tai riskipitoisten rahoitusvälineiden osalta kerättäviin ”tarvittaviin

⁹ Sellaisina kuin ne on määritelty MiFID II:ssa ja ottaen huomioon ohjeessa 7 esitetyt vaatimukset.

¹⁰ Kunkin yrityksen on määriteltävä etukäteen sijoittajille tarjoamiinsa rahoitusvälineisiin sisältyvän riskin taso ottamalla tarvittaessa huomioon yritystä valvovien toimivaltaisten viranomaisten antamat ohjeet, jos sellaisia on annettu.

¹¹ Varmistaakseen, että asiakkaat ymmärtävät sijoitusriskin ja heille mahdollisesti aiheutuvat tappiot, yrityksen tulisi joka tapauksessa esittää nämä riskit mahdollisuuksien mukaan selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, mahdollisesti käyttämällä havainnollisia esimerkkejä siitä, millaisia tappioita voi syntyä, mikäli sijoitus ei tuota odotetusti.

¹² Kunkin yrityksen on määriteltävä etukäteen, mitä sijoittajille tarjoamiaan rahoitusvälineitä se pitää epälikvideinä, ottamalla huomioon yritystä valvovien toimivaltaisten viranomaisten antamat ohjeet, jos sellaisia on annettu.

tietoihin” voivat sisältyä kaikki seuraavat tekijät sen varmistamiseksi, onko asiakkaan taloudellisen tilanteen perusteella mahdollista sijoittaa tällaisiin rahoitusvälineisiin:

- asiakkaan säännöllisen tulon ja kokonaistulon määrä, olipa tulo ansaittu pysyvästi tai tilapäisesti, ja tulonlähde (esimerkiksi ansiotulo, eläketulo, sijoitustulo, vuokratuotot),
- asiakkaan omaisuus, johon kuuluvat muun muassa käteisvarat, sijoitukset ja kiinteistöt, eli asiakkaalla mahdollisesti olevat sijoitukset, henkilökohtainen ja sijoitusomaisuus, eläkerahastot ja käteistalletukset ja niin edelleen. Yrityksen olisi tarvittaessa kerättävä myös tietoa edellä mainitun omaisuuden käytettävyydestä ja siihen mahdollisesti liittyvistä ehdoista, lainoista, vakuuksista ja muista rajoituksista;
- asiakkaan säännölliset taloudelliset sitoumukset, joihin kuuluvat muun muassa taloudelliset sitoumukset, jotka asiakas on tehnyt tai suunnittelee tekevänsä (asiakkaan velat, kokonaisvelan määrä ja muut jaksoittaiset sitoumukset jne.).

38. Määrittäessään kerättäviä tietoja yritysten tulisi myös ottaa huomioon tarjottavan palvelun luonne. Käytännössä tämä tarkoittaa seuraavaa:

- sijoitusneuvontaan liittyviä palveluja tarjotessaan yritysten tulisi kerätä riittävästi tietoa, jotta ne voivat arvioida asiakkaan kykyä ymmärtää kunkin tälle suositeltavan rahoitusvälineen luonteen ja siihen liittyvät riskit,
- salkunhoitopalvelussa, jossa yritys tekee sijoituspäätöksiä asiakkaan lukuun, asiakkaalla ei välttämättä tarvitse olla yhtä yksityiskohtaisia tietoja ja kokemusta kaikista rahoitusvälineistä, joita salkkuun voi kuulua, kuin jos asiakkaalle tarjottaisiin sijoitusneuvontaan liittyviä palveluja. Tällaisissakin tilanteissa asiakkaan tulisi silti ymmärtää ainakin salkkuun liittyvät kokonaisriskit, ja hänellä tulisi olla yleiskäsitys riskeistä, joita kuhunkin salkkuun mahdollisesti kuuluvaan rahoitusvälineeseen liittyy. Yritysten tulisi saada erittäin selkeä käsitys asiakkaan sijoitusprofiilista.

39. Asiakkaan pyytämän palvelun laajuus voi myös vastaavasti vaikuttaa asiakkaalta kerättävien tietojen yksityiskohtaisuuteen. Yritysten tulisi esimerkiksi kerätä enemmän tietoa asiakkaista, jotka pyytävät heidän koko sijoitusvarallisuutensa käsittävää sijoitusneuvontaa, kuin asiakkaista, jotka pyytävät neuvoa, miten sijoittaa tietty rahasumma, joka edustaa suhteellisen pientä osuutta heidän koko varallisuudestaan.

40. Yrityksen tulisi myös ottaa huomioon asiakastyypin määrittäessään kerättäviä tietoja. Esimerkiksi perusteellisempia tietoja olisi yleensä tarpeen kerätä mahdollisesti heikommassa asemassa olevista asiakkaista (kuten iäkkäämmistä asiakkaista) tai kokemattomista asiakkaista, jotka pyytävät sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyviä palveluja ensimmäistä kertaa. Jos yritys tarjoaa sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyviä palveluja ammattimaiselle asiakkaalle (joka on luokiteltu asianmukaisesti tällaiseksi asiakkaaksi), se voi olettaa, että asiakkaalla on tarvittava kokemus ja tietämys, eikä sen siten edellytetä hankkivan tietoa näistä asioista.

41. Edelleen tarjotessaan sijoitusneuvontaa ”ammattimaiselle asiakkaalle”¹³, yritys voi olettaa, että kyseinen asiakas pystyy kantamaan taloudellisesti omien sijoitustavoitteidensa mukaiset mahdolliset sijoitusriskit, eikä sen siten yleensä edellytetä hankkivan tietoa asiakkaan taloudellisesta tilanteesta. Tällaiset tiedot tulisi kuitenkin hankkia, jos asiakkaan sijoitustavoitteet sitä edellyttävät. Jos asiakas esimerkiksi pyrkii suojautumaan riskiltä, yritys tarvitsee yksityiskohtaista tietoa kyseisestä riskistä voidakseen ehdottaa tehokasta suojausvälinettä.
42. Kerättävät tiedot määräytyvät myös asiakkaan tarpeiden ja olosuhteiden perusteella. Yritys esimerkiksi tarvitsee todennäköisesti yksityiskohtaisempia tietoja asiakkaan taloudellisesta tilanteesta, jos asiakkaalla on moninaisia ja/tai pitemmän aikavälin sijoitustavoitteita, kuin jos asiakas etsii lyhytaikaista turvallista sijoitusta.¹⁴
43. Asiakkaan taloudellista tilannetta koskeviin tietoihin kuuluvat tiedot hänen sijoituksistaan. Tämä tarkoittaa, että yrityksellä oletetaan olevan rahoitusvälinekohtaista tietoa asiakkaan sijoituksista kyseisessä yrityksessä. Tarjotun sijoitusneuvon laajuudesta riippuen yritysten tulisi kannustaa asiakkaita antamaan yksityiskohtaista ja mahdollisesti myös rahoitusvälinekohtaista tietoa sijoituksista, joita heillä on muissa yrityksissä.

Asiakastiedon luotettavuus

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 7 kohdan ensimmäinen alakohta.

Yleisohje 4

44. Yritysten tulisi toteuttaa kohtuulliset toimenpiteet ja käyttää asianmukaisia välineitä sen varmistamiseksi, että asiakkaista kerätyt tiedot ovat luotettavia ja johdonmukaisia, sekä välttää luottamasta liiaksi asiakkaiden omaan arvioon.

Lisäohjeet

45. Asiakkaiden odotetaan toimittavan soveltuvuusarvioinnissa tarvittavat oikeelliset, ajantasaiset ja täydelliset tiedot. Yritysten on kuitenkin tarpeen toteuttaa kohtuulliset toimenpiteet asiakkaista kerättyjen tietojen luotettavuuden, täsmällisyyden ja johdonmukaisuuden tarkistamiseksi¹⁵. Yritysten vastuulla on varmistaa, että niillä on riittävästi tietoa soveltuvuusarvioinnin tekemiseksi. Siksi asiakkaan mahdollisesti allekirjoittamat sopimukset tai yrityksen tiedonannot, jotka tähtäävät yrityksen vastuun rajoittamiseen soveltuvuusarvioinnin osalta, eivät ole MiFID II:n tai siihen liittyvän delegoidun asetuksen asiaankuuluvien vaatimusten mukaisia.

¹³ Sellaisena kuin se on määritelty MiFID II:n liitteessä II olevassa I kohdassa (”Ammattimaisiksi katsotut asiakasryhmät”).

¹⁴ On mahdollista, että yritys kohtaa tilanteita, joissa asiakas ei ole halukas antamaan täydellisiä tietoja omasta taloudellisesta tilanteestaan. Tätä asiaa on käsitelty MiFID II:n sijoittajansuojaa koskevassa kysymykset ja vastaukset -asiakirjassa (ESMA35-43-349).

¹⁵ Asioidessaan ammattimaisten asiakkaiden kanssa yritysten tulisi ottaa huomioon ohjeessa 3 mainitut, delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 3 kohdan mukaiset suhteellisuusperiaatteet.

46. Asiakkaiden oman arvioinnin vastapainona olisi käytettävä objektiivisia arviointiperusteita. Tällaisia ovat esimerkiksi seuraavat:
- sen sijaan, että asiakkaalta kysyttäisiin, ymmärtääkö hän riskin ja tuoton tasapainon ja riskin hajauttamisen käsitteet, yritys voisi esittää asiakkaalle käytännöllisiä esimerkkejä mahdollisista todellisista tilanteista esimerkiksi graafisesti tai myönteisten ja kielteisten skenaarioiden avulla,
 - sen sijaan, että asiakkaalta kysyttäisiin, kokeeko hän olevansa riittävän kokenut sijoittamaan tiettyihin tuotteisiin, yritys voisi kysyä, minkä tyyppiset tuotteet ovat hänelle tuttuja ja milloin viimeksi ja kuinka kauan hän on käynyt kauppaa niillä,
 - sen sijaan, että asiakkaalta kysyttäisiin, onko hänellä mielestään riittävästi varoja sijoittamiseen, yritys voisi pyytää tosiseikkoihin perustuvaa tietoa asiakkaan taloudellisesta tilanteesta, esimerkiksi vakituisesta tulonlähteestä ja mahdollisista maksamattomista veloista (kuten pankki- tai muista lainoista, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi arviointiin asiakkaan kyvystä ottaa sijoitukseen liittyviä taloudellisia riskejä tai kantaa tappioita),
 - sen sijaan, että asiakkaalta kysyttäisiin, onko hän sinut riskin ottamisen kanssa, yritys voisi kysyä, miten paljon tappiota asiakas olisi valmis hyväksymään tietyn ajanjakson kuluessa joko yksittäisen sijoituksen tai koko salkun osalta.
47. Arvioidessaan asiakkaidensa riskinsietokykyä kyselylomakkeen avulla yritysten tulisi selvittää paitsi tulevien sijoitusten toivotut riskiin ja tuottoon liittyvät ominaisuudet myös ottaa huomioon asiakkaan kyky havaita riskejä. Tätä varten asiakkaalle voitaisiin esittää tarkkoja kysymyksiä hänen riskin todennäköisyyteen liittyvistä henkilökohtaisista valinnoistaan, vaikka riskinsietokyvyn itsearviointia tulisi muuten välttää. Lisäksi yritykset voisivat esimerkiksi hyödyntää graafisia esityksiä, tiettyjä prosenttimääriä tai todellisia lukuja kysyessään asiakkaalta, miten hän suhtautuisi salkun arvon alenemiseen.
48. Jos yritykset turvautuvat välineisiin, joita asiakkaiden on tarkoitus käyttää osana soveltuvuusprosessia (kuten kyselylomakkeet tai riskiprofiloinnissa käytettävät ohjelmistot), niiden tulisi varmistaa, että käytössä on asianmukaiset järjestelmät ja tarkistukset, joilla varmistetaan, että välineet soveltuvat tarkoitukseensa ja että niillä saadaan aikaan tyydyttäviä tuloksia. Esimerkiksi riskiprofiloinnissa käytettävissä ohjelmistoissa voitaisiin tehdä asiakkaiden vastausten johdonmukaisuutta koskevia tarkistuksia, jotta voidaan nostaa esiin kerättyjen eri tietojen välisiä ristiriitaisuuksia.
49. Yritysten tulisi myös toteuttaa kohtuulliset toimenpiteet tällaisten välineiden käyttöön mahdollisesti liittyvien riskien vähentämiseksi. Riskejä saattaa esimerkiksi syntyä, jos asiakkaita kehoitetaan vastaamaan tietyllä tavalla, jotta he voivat sijoittaa

rahoitusvälineisiin, jotka eivät välttämättä sovellu heille (ilman että otetaan huomioon asiakkaan todelliset olosuhteet ja tarpeet)¹⁶.

50. Varmistaakseen asiakastietojen johdonmukaisuuden yritysten tulisi tarkastella kerättyjä tietoja kokonaisuutena. Yritysten tulisi olla valppaina kerättyjen tietojen mahdollisten ristiriitaisuuksien suhteen ja ottaa yhteyttä asiakkaaseen, jotta mahdolliset merkittävät epäjohdonmukaisuudet tai virheet voidaan korjata. Tällaisia ristiriitaisuuksia voi liittyä esimerkiksi asiakkaisiin, joilla on vähän tietämystä tai kokemusta ja aggressiivinen asenne riskeihin tai jotka ovat riskiprofiilin mukaan harkitsevia sijoittajia ja joilla on kunnianhimoiset sijoitustavoitteet.
51. Yritysten tulisi ottaa käyttöön mekanismeja käsittelemään riskiä siitä, että asiakkaat voivat yliarvioida tietämyksensä ja kokemuksensa, esimerkiksi esittämällä heille kysymyksiä, jotka auttavat yritystä muodostamaan kokonaiskuvan asiakkaan tietämyksestä rahoitusvälineiden eri lajien ominaispiirteistä ja riskeistä. Tällaiset toimenpiteet voivat olla erityisen tärkeitä digitaalisen sijoitusneuvonnan yhteydessä, sillä asiakkaan yliarvioinnin riski voi olla suurempi, kun he antavat tietoja automatisoidun (tai puoliautomasoidun) järjestelmän kautta, erityisesti tilanteissa, jotka sisältävät hyvin vähän tai ei lainkaan vuorovaikutusta asiakkaiden ja yrityksen työntekijöiden välillä.

Asiakastietojen päivittäminen

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 25 artiklan 2 kohta ja 54 artiklan 7 kohdan 2 alakohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 55 artiklan 3 kohta.

Yleisohje 5

52. Jos kyseessä on jatkuva asiakassuhde (esimerkiksi yrityksen tarjotessa asiakkaalle jatkuvia sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyviä palveluja), yrityksen tulisi soveltuvuusarvioinnin tekemistä varten ottaa käyttöön menettelyt, joissa määritellään
 - (a) mitä kerättyjä tietoja olisi päivitettävä ja kuinka usein,
 - (b) miten päivittäminen olisi tehtävä ja mitä toimia yrityksen olisi toteutettava, kun se saa uusia tai päivitettyjä tietoja tai kun asiakas ei toimita pyydettyjä tietoja.

Lisäohjeet

53. Yritysten tulisi käydä asiakastiedot säännöllisesti läpi varmistaakseen, että tiedot eivät ole merkittävästi vanhentuneita, vääriä tai puutteellisia. Tätä varten yritysten tulisi ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla ne kannustavat asiakkaita päivittämään alun perin annetut tiedot aina, kun tiedot muuttuvat merkittävästi.

¹⁶ Ks. myös ohjeen 5 kohta 54, jossa käsitellään yritysten mahdollisuutta vaikuttaa asiakkaisiin niin, että asiakkaat muuttavat aiemmin antamia vastauksia, ilman että heidän tilanteensa on muuttunut merkittävästi.

54. Päivittämisen tiheys voi vaihdella esimerkiksi asiakkaiden riskiprofiilien mukaan, ja siihen voivat vaikuttaa heille suositellut rahoitusvälineet. Asiakkaasta soveltuvuusvaatimusten mukaisesti kerättyjen tietojen perusteella yritys määrittää asiakkaan sijoitusriskiprofiilin eli sen, minkä tyyppiset sijoituspalvelut tai rahoitusvälineet voivat yleisesti ottaen soveltua hänelle, kun otetaan huomioon asiakkaan tietämys ja kokemus, taloudellinen tilanne (mukaan lukien tappionsietokyky) ja sijoitustavoitteet (mukaan lukien riskinsietokyky). Esimerkiksi riskiprofiili, jonka myötä asiakas voi sijoittaa useampiin riskipitoisempiin tuotteisiin, edellyttää todennäköisesti useammin toistuvaa ajantasaistamista. Tietyt tapahtumat voivat myös käynnistää ajantasaistamisproessin: tällainen voisi olla esimerkiksi se, että asiakkaat saavuttavat eläkeiän.
55. Päivittäminen voitaisiin tehdä esimerkiksi tapaamalla asiakkaita tietyin väliajoin tai lähettämällä heille kyselyjä tietojen ajan tasalla pitämiseksi. Asiaa koskeviin toimiin voi kuulua asiakkaan profiilin muuttaminen kerättyjen ajantasaisten tietojen perusteella.
56. Yritysten on lisäksi tärkeää toteuttaa toimenpiteitä ehkäistäkseen sitä, että ne johdattavat asiakkaan päivittämään omaa profiiliaan sopivaksi tietyille hänelle soveltumattomille sijoitustuotteille, ilman että asiakkaan tilanne on todellisuudessa muuttunut¹⁷. Hyvä käytäntö tämän riskin ehkäisemiseksi olisi esimerkiksi se, että yritysten käytäntöihin kuuluisi tarkistaa joko ennen liiketoimia tai niiden jälkeen, onko asiakkaan profiilia ajantasaistettu liian usein tai liian pian edellisten muutosten jälkeen (erityisesti jos muutos on tehty muutamaa päivää ennen suositeltua sijoitusta). Tällöin tilanteeseen puututtaisiin tai siitä ilmoitettaisiin asianmukaiselle valvovalle taholle. Tällaiset toimintaohjeet ja -menettelyt ovat erityisen tärkeitä, jos tilanteeseen liittyy riski, että yrityksen etu voi olla ristiriidassa asiakkaan edun kanssa esimerkiksi yrityksen tarjotessa asiakkaalle omaa tuotettaan tai yrityksen saadessa kannustinpalkkioita jonkin tuotteen tarjoamisesta. Tässä yhteydessä huomioitava toinen tärkeä tekijä on se, miten asiakkaan kanssa ollaan vuorovaikutuksessa (esimerkiksi kasvokkain tai automatisoidun järjestelmän kautta)¹⁸.
57. Yritysten tulisi ilmoittaa asiakkaalle, jos tämän profiili muuttuu annettujen lisätietojen perusteella joko riskipitoisemmaksi (minkä seurauksena asiakkaalle voivat mahdollisesti soveltua riskipitoisemmat ja monimutkaisemmat tuotteet, joihin sisältyy korkeampien tappioiden riski) tai maltillisemmaksi (minkä seurauksena asiakkaalle soveltuvien tuotteiden valikoima voi olla suppeampi).

¹⁷ Tässä yhteydessä tärkeitä ovat myös toimenpiteet, joilla varmistetaan asiakastiedon luotettavuus, ohjeen 4 kohdassa 44 määritellyn mukaisesti.

¹⁸ Ks. myös ESMAn aiemmat tätä koskevat selvennykset MiFID II:n sijoittajansuojaa koskevasta kysymykset ja vastaukset -asiakirjasta (ESMA35-43-349, soveltumattomilla tuotteilla tehtäviä liiketoimia koskeva kysymys "Transactions on unsuitable products").

Oikeushenkilöitä tai luonnollisten henkilöiden ryhmiä koskevat asiakastiedot

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 6 kohta.

Yleisohje 6

58. Yrityksillä on oltava toimintaohje, jonka avulla määritetään etukäteen, miten soveltuvuusarviointi suoritetaan silloin, kun asiakas on oikeushenkilö tai vähintään kahden luonnollisen henkilön muodostama ryhmä tai jos yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä edustaa toinen luonnollinen henkilö. Toimintaohjeessa tulisi määritellä tarkasti toimintamenettely ja arviointiperusteet, joita noudattamalla toimitaan kussakin tilanteessa MiFID II:n soveltuvuusvaatimusten mukaisesti. Yrityksen tulisi ilmoittaa selkeästi ja etukäteen asiakkaille, jotka ovat oikeushenkilöitä, henkilöiden muodostamia ryhmiä tai toisen luonnollisen henkilön edustamia luonnollisten henkilöiden muodostamia ryhmiä, kenen tai minkä pitäisi olla soveltuvuusarviointin kohteena, miten soveltuvuusarviointi käytännössä tehdään ja mitä vaikutuksia sillä voi olla kyseisille asiakkaille, voimassa olevan toimintaohjeen mukaisesti.

Lisäohjeet

59. Yritysten tulisi selvittää, sisältääkö sovellettava kansallinen lainsäädäntö erityisiä seikkoja, jotka tulee huomioida soveltuvuusarviointin tekemistä varten (näin voi olla esimerkiksi silloin, kun laki velvoittaa nimittämään laillisen edustajan esimerkiksi alaikäiselle tai vajaakykyiselle henkilölle tai oikeushenkilölle).
60. Toimintaohjeessa tulisi selkeästi erotella, milloin sovellettava kansallinen lainsäädäntö edellyttää edustajan nimeämistä, kuten on mahdollista oikeushenkilöiden tapauksissa, ja milloin lainsäädäntö ei sitä edellytä, ja toimintaohjeessa tulisi keskittyä jälkimmäiseen tapaukseen. Jos toimintaohjeessa määrätään asiakkaiden välisistä sopimuksista, asiakkaille tulisi ilmoittaa selkeästi ja kirjallisessa muodossa, miten asiakkaiden väliset sopimukset voivat vaikuttaa kunkin asiakkaan etujen suojeluun. Tiedot yrityksen toimintaohjeen mukaisista toimenpiteistä tulisi säilyttää asianmukaisesti jälkitarkastuksia varten.

Tilanteet, joissa sovellettava kansallinen lainsäädäntö edellyttää edustajan käyttöä

61. Delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 6 kohdan toisessa alakohdassa määritetään, miten soveltuvuusarviointi tulisi tehdä tilanteissa, joissa asiakas on toisen luonnollisen henkilön edustama luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on pyytänyt tulla käsitellyksi ammattimaisena asiakkaana. On kohtuullista, että samaa lähestymistapaa sovellettaisiin kaikkiin oikeushenkilöihin, riippumatta siitä, onko asiakas pyytänyt tulla käsitellyksi ammattimaisena asiakkaana.
62. Yritysten tulisi varmistaa, että niiden toimintamenettelyissä huomioidaan kyseinen artikla riittäväällä tavalla organisaation sisällä. Yritysten tulisi esimerkiksi tarkistaa, että

edustajalla on – asiaankuuluvan kansallisen lainsäädännön mukaisesti – valtuudet toteuttaa liiketoimia varsinaisen asiakkaan lukuun.

Tilanteet, joissa sovellettava kansallinen lainsäädäntö ei edellytä edustajan käyttöä

63. Kun asiakas on vähintään kahden luonnollisen henkilön muodostama ryhmä eikä sovellettava kansallinen lainsäädäntö edellytä edustajan käyttöä, yrityksen toimintaohjeessa tulisi määrittää, keneltä tarvittavat tiedot kerätään ja miten soveltuvuusarviointi tehdään. Asiakkaille tulisi tiedottaa asianmukaisesti yrityksen (toimintaohjeen mukaisesti) käytännöstä sekä sen vaikutuksesta soveltuvuusarvioinnin tekemiseen käytännössä.
64. Yritykset voisivat harkita seuraavanlaisia käytäntöjä:
 - (a) ne voisivat ehdottaa vähintään kahden luonnollisen henkilön muodostamalle ryhmälle edustajan nimeämistä tai
 - (b) ne voisivat harkita tietojen keräämistä ja soveltuvuuden arvioimista kunkin asiakkaan kohdalla erikseen.

Edustajan nimeämisen ehdottaminen vähintään kahden luonnollisen henkilön muodostamalle ryhmälle

65. Jos vähintään kahden luonnollisen henkilön muodostama ryhmä päätyy nimeämään edustajan, voitaisiin soveltaa delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 6 kohdan toisessa alakohdassa kuvattua lähestymistapaa: arvioinnissa otettaisiin huomioon edustajan tietämys ja kokemus sekä varsinaisen asiakkaan tai varsinaisten asiakkaiden taloudellinen tilanne ja sijoitustavoitteet. Nimeäminen tulisi tehdä kirjallisesti ja sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja sitä noudattaen, ja kyseisen yrityksen tulisi kirjata tieto siitä. Ryhmään kuuluville asiakkaille tulisi ilmoittaa selkeästi ja kirjallisessa muodossa, miten asiakkaiden väliset sopimukset voivat vaikuttaa kunkin asiakkaan etujen suojeluun.
66. Yrityksen toimintaohjeessa voitaisiin kuitenkin edellyttää, että varsinaiset asiakkaat sopivat yhdessä sijoitustavoitteet.
67. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen siitä, kenen tai keiden tietämyksestä ja kokemuksesta tietoja tulisi kerätä, minkä perustella taloudellinen tilanne tulisi määrittää soveltuvuusarviointia varten tai miten sijoitustavoitteet tulisi määrittää, yrityksen tulisi soveltaaärkevintä mahdollista lähestymistapaa ottamalla huomioon vähiten kokemusta ja tietämystä omaavan, heikoimmassa taloudellisessa tilanteessa olevan tai sijoitustavoitteiltaan maltillisimman henkilön tiedot. Vaihtoehtoisesti yrityksen toimintaohjeessa voidaan myös määrittää, että yritys ei voi tarjota sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyviä palveluja tällaisessa tilanteessa. Yritysten tulisi soveltaaärkevintä mahdollista lähestymistapaa ainakin silloin, kun ryhmän muodostavien jäsenten tietämys, kokemus tai taloudellinen tilanne eroavat merkittävästi toisistaan tai kun

sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyviin palveluihin voi sisältyä vivutettuja rahoitusvälineitä tai ehdolliseen velkaan liittyviä liiketoimia, jotka sisältävät merkittävien, asiakasryhmän alkuperäisen sijoituksen mahdollisesti ylittävien tappioiden riskin. Yrityksen tulisi myös dokumentoida valittu lähestymistapa selkeästi.

Tietojen kerääminen ja soveltuvuuden arviointi kunkin asiakkaan kohdalla erikseen

68. Jos yritys päättää kerätä tietoja kustakin ryhmään kuuluvasta yksittäisestä asiakkaasta ja arvioida soveltuvuuden kunkin asiakkaan kohdalla erikseen ja yksittäisten asiakkaiden ominaispiirteet eroavat toisistaan merkittävästi (yritys esimerkiksi määrittäisi heille erilaiset sijoitusprofiilit), on syytä pohtia, miten varmistetaan tarjottujen sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyvien palvelujen yhtenäisyys ottaen huomioon asiakasryhmän varat tai salkun sisältö. Tällaisessa tilanteessa rahoitusväline voi soveltua yhdelle ryhmän jäsenistä mutta ei kaikille. Yrityksen toimintaohjeessa tulisi selkeästi määritellä, miten yritys toimii kyseisissä tilanteissa. Myös tällöin yrityksen tulisi soveltaa järkevintä mahdollista lähestymistapaa ottamalla huomioon vähiten kokemusta ja tietämystä omaavan, heikoimmassa taloudellisessa tilanteessa olevan tai sijoitustavoitteiltaan maltillisimman ryhmään kuuluvan asiakkaan tiedot. Vaihtoehtoisesti yrityksen toimintaohjeessa voidaan myös määrittää, että yritys ei voi tarjota sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyviä palveluja tällaisessa tilanteessa. Tässä yhteydessä on syytä huomioida, että kaikkien ryhmään kuuluvien asiakkaiden tietojen kerääminen ja keskimääräisen profiilin määrittäminen asiakkaiden tietämyksen ja pätevyyden perusteella soveltuvuusarviointia varten ei todennäköisesti noudattaisi MiFID II:n hallitsevaa periaatetta, eli se ei olisi asiakkaan edun mukaista toimintaa.

Järjestelyt sijoitustuotteiden ymmärtämiseksi

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 16 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 9 kohta.

Yleisohje 7

69. Yritysten tulisi varmistaa, että niiden käytössä on toimintaohjeita ja -menettelyjä, joiden ansiosta ne ymmärtävät sijoitustuotteiden ominaispiirteet, luonteen ja ominaisuudet (kulut ja riskit mukaan lukien), jotta ne voivat suositella soveltuvia sijoituksia tai tehdä soveltuvia sijoituksia asiakkaidensa lukuun.

Lisäohjeet

70. Yritysten tulisi ottaa käyttöön tehokkaita ja objektiivisiä toimintamenettelyjä, menetelmiä ja välineitä, jotta ne voivat tarkastella asianmukaisesti kunkin sijoitustuotteen eri ominaispiirteitä ja merkittäviä riskitekijöitä (kuten luotto-, markkina- ja likviditeettiriskiä¹⁹) sellaisten sijoitustuotteiden osalta, joita ne voivat suositella tai joihin ne voivat sijoittaa

¹⁹ On erityisen tärkeää, että (esimerkiksi luotto-/vastapuoliriskiä ja markkinariskiä varten käyttöön otetut) muut riski-indikaattorit eivät syrjäytä tunnistettua likviditeettiriskiä. Tämä on tärkeää, sillä tuotteiden likviditeettiominaisuuksia tulee verrata tietoihin asiakkaan halukkuudesta pitää sijoitusta tietyn ajan eli ns. pitoaikaan.

asiakkaidensa lukuun. Samalla tulisi ottaa huomioon myös yrityksen tuotehallintaavaatimuksia varten tekemä analyysi²⁰. Yritysten tulisi arvioida huolellisesti, miten tietyt tuotteet (esimerkiksi vaihtovelkakirjat tai muut pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivin soveltamisalaan kuuluvat velkainstrumentit²¹, jotka voivat muuntautua esimerkiksi osakkeiksi) voivat käyttäytyä tietyissä olosuhteissa.

71. On erityisen tärkeää ottaa huomioon tuotteiden ”monimutkaisuus”, jonka tason tulisi vastata asiakkaan tietoja (erityisesti tietämyksen ja kokemuksen osalta). Vaikka monimutkaisuus on suhteellinen käsite ja se riippuu useista tekijöistä, yritysten tulisi myös ottaa huomioon MiFID II:ssa määritellyt arviointiperusteet ja periaatteet määrittäessään ja arvioidessaan asianmukaisesti tuotteiden monimutkaisuutta soveltuvuusarviointia varten.
72. Yritysten tulisi ottaa käyttöön toimintamenettelyjä varmistaakseen, että niiden tarjoamien sijoitustuotteiden ymmärtämiseen ja oikein tapahtuvaan luokitteluun käytettävät tiedot ovat luotettavia, täsmällisiä, johdonmukaisia ja ajantasaisia. Ottaessaan käyttöön tällaisia toimintamenettelyjä yritysten tulisi ottaa huomioon arvioitavien tuotteiden erilaiset ominaispiirteet ja luonne (esimerkiksi monimutkaisemmat tuotteet, joilla on erityisiä ominaisuuksia, voivat edellyttää yksityiskohtaisempia käytäntöjä, eikä yritysten pitäisi nojata vain yhteen tietojen toimittajaan ymmärtääkseen ja luokitellakseen sijoitustuotteita vaan tarkistaa ja kyseenalaistaa tietoja tai vertailla tietoja useista lähteistä).
73. Lisäksi yritysten tulisi käydä läpi käyttämiään tietoja voidakseen huomioida merkittävät muutokset, jotka voivat vaikuttaa tuotteen luokitteluun. Tämä on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon finanssimarkkinoiden jatkuva kehitys ja niiden yhä nopeutuva toiminta.

I.I ASIAKKAILLE SOVELTUVIEN TUOTTEIDEN VALINTA

Sijoituksen soveltuvuuden varmistamiseksi tarvittavat järjestelyt

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 16 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 21 artikla.

Yleisohje 8

²⁰ MiFID II edellyttää (24 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti) erityisesti, että yrityksillä on *oltava käsitys tarjoamistaan tai suosittelemistaan rahoitusvälineistä*, jotta yritykset voivat noudattaa niille asetettua vaatimusta varmistaa tarjottujen tai suositeltujen tuotteiden yhteensopivuus niiden loppuasiakkaiden kohdemarkkinoiden kanssa.

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (EUVL L 173, 12.6.2014, s. 190–348).

74. Jotta asiakkaille löydetään heille soveltuvat sijoitusvaihtoehdot, yritysten tulisi ottaa käyttöön toimintaohjeita ja -menettelyjä sen varmistamiseksi, että ne ottavat johdonmukaisesti huomioon
- kaikki asiakkaasta saatavilla olevat tiedot, joilla on merkitystä arvioitaessa sijoituksen soveltuvuutta, mukaan lukien asiakkaan nykyinen sijoitussalkku (ja varojen jakautuminen salkun sisällä),
 - soveltuvuusarvioinnissa tarkasteltavien sijoitusten kaikki olennaiset ominaispiirteet, mukaan lukien kaikki kyseeseen tulevat riskit ja suorat tai välilliset asiakkaalle aiheutuvat kulut.²²

Lisäohjeet

75. Yritysten on syytä muistaa, että soveltuvuusarviointi ei rajoitu rahoitusvälineiden ostosuosituksiin. Kaikkien annettujen suositusten on oltava asiakkaalle soveltuvia riippumatta siitä, suositellaanko asiakasta ostamaan, pitämään tai myymään rahoitusväline tai olemaan tekemättä niin²³.
76. Yrityksillä, jotka käyttävät soveltuvuusarviointiprosessissa erilaisia välineitä (kuten mallisalkkuja, omaisuuslajien välistä jakaumaa määrittäviä ohjelmistoja tai riskiprofilointityökalua mahdollisia sijoituksia varten), tulisi olla asianmukaiset järjestelmät ja valvontamenettelyt sen varmistamiseksi, että välineet soveltuvat tarkoitukseensa ja että niillä saadaan aikaan tyydyttäviä tuloksia.
77. Välineet tulisi suunnitella siten, että niissä otetaan huomioon kunkin asiakkaan tai rahoitusvälineen kaikki merkitykselliset erityispiirteet. Esimerkiksi välineet, joilla tarkastellaan asiakkaita tai rahoitusvälineitä suurpiirteisesti, eivät soveltuisi tähän tarkoitukseen.
78. Yrityksen tulisi laatia toimintaohjeet ja -menettelyt, joiden avulla se voi muun muassa varmistaa, että
- asiakkaalle tarjottavissa sijoitusneuvonta- ja salkunhoitopalveluissa otetaan huomioon asianmukainen riskin hajauttamisaste,
 - asiakas ymmärtää riittävästi riskin ja tuoton välisen suhteen, eli riskittömiin sijoituksiin väistämättä sisältyvän alhaisen tuoton, aikahorisontin vaikutuksen tähän suhteeseen ja kulujen vaikutuksen hänen sijoituksiinsa,
 - asiakkaan taloudellinen tilanne mahdollistaa sijoitusten tekemisen ja asiakas pystyy kantamaan mahdolliset sijoitustappiot,

²² Ks. delegoidun MiFID II -asetuksen 50 ja 51 artikla velvollisuudesta antaa asiakkaille tietoa kuluista.

²³ Ks. delegoidun MiFID II -asetuksen johdanto-osan 87 kappale sekä CESR, "Understanding the definition of advice under MiFID, question and answers", 19. huhtikuuta 2010, CESR/10-293, kappale 31, osa IV.

- sijoitusneuvonta- tai salkunhoitopalvelujen tarjoamisen yhteydessä tehdyssä epälikvidiä tuotetta koskevassa henkilökohtaisessa suosituksessa tai liiketoimessa otetaan huomioon se, kuinka kauan asiakas on valmis pitämään sijoituksensa,
- estetään mahdollisten eturistiriitojen kielteinen vaikutus soveltuvuusarvioinnin laatuun.

79. Päättyessään soveltuvuusarvioinnin tekemiseen käytettävästä menetelmästä yrityksen tulisi myös ottaa huomioon tarjottujen palveluiden lajit ja ominaispiirteet ja yleisesti sen oma liiketoimintamalli. Jos yritys esimerkiksi hoitaa asiakkaan salkkua tai tarjoaa siihen liittyvää neuvontaa, sen tulisi ottaa käyttöön menetelmä, jonka avulla se voi tehdä soveltuvuusarvioinnin ottamalla huomioon asiakkaan salkun kokonaisuutena.

80. Soveltuvuusarviointia tehdessään salkunhoitopalvelua tarjoavan yrityksen tulisi yhtäältä arvioida – ohjeiden kohdan 38 mukaisesti – asiakkaan tietämys ja kokemus kustakin salkkuun mahdollisesti lisättävästä rahoitusvälineestä sekä asiakkaan salkun hoitoon liittyvät riskityypit. Kyseessä olevien rahoitusvälineiden monimutkaisuudesta riippuen yrityksen tulisi arvioida asiakkaan tietämys ja kokemus yksityiskohtaisemmin kuin pelkästään kyseisen rahoitusvälineen lajin osalta (esimerkiksi etuoikeudeltaan huonomman velan käsite verrattuna joukkovelkakirjoihin yleisesti). Toisaalta asiakkaan taloudellisen tilanteen ja sijoitustavoitteiden kannalta rahoitusvälineen/-välineiden ja liiketoimen/-toimien vaikutusten soveltuvuus voidaan arvioida tarkastelemalla asiakkaan salkkua kokonaisuudessaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos salkunhoitosopimuksessa määritellään riittävän tarkasti sijoitusstrategia, joka on yrityksen noudattamien, MiFID II:ssa määriteltyjen soveltuvuusperusteiden mukaisesti asiakkaalle soveltuva, sijoituspäätösten soveltuvuutta voidaan arvioida vertaamalla niitä salkunhoitosopimuksessa määritettyyn sijoitusstrategiaan, ja asiakkaan salkun tulisi kokonaisuutena heijastaa sovittua sijoitusstrategiaa.

Kun yritys tekee soveltuvuusarvioinnin sijoitusneuvontaa varten arvioimalla tätä varten asiakkaan salkkua kokonaisuutena, tulisi yhtäältä arvioida asiakkaan tietämys ja kokemus kustakin sijoitustuotteesta sekä kyseisten liiketoimien riskeistä. Toisaalta asiakkaan taloudellisen tilanteen ja sijoitustavoitteiden kannalta tuotteen ja liiketoimen vaikutusten soveltuvuus voidaan arvioida tarkastelemalla asiakkaan salkkua.

81. Kun yritys tekee soveltuvuusarvioinnin arvioimalla tätä varten asiakkaan salkkua kokonaisuutena, yrityksen tulisi varmistaa asiakkaan salkun riittävä hajauttamisaste ottaen huomioon salkun (maantieteellinen, valuuttaan, omaisuusluokkaan ja muihin tekijöihin liittyvä) alttius erilaisille taloudellisille riskeille. Jos yritys esimerkiksi arvioi asiakkaan salkun liian pieneksi eikä voi sen takia hajauttaa sitä riittävän tehokkaasti pienentääkseen luottoriskiä, yritys voisi ohjata asiakkaan ”turvattujen” tai käytännössä valmiiksi hajautettujen sijoitusvaihtoehtojen (esimerkiksi hajautettujen sijoitusrahastojen) pariin.

Yritysten tulisi toimia erityisen harkitusti luottoriskin suhteen: vain yhden liikkeeseenlaskijan tai samaan ryhmään kuuluvien liikkeeseenlaskijoiden sisällyttämistä

asiakkaan salkkuun tulisi harkita erityisen tarkoin. Tämä johtuu siitä, että jos asiakkaan salkku on keskittynyt yhden yhteisön (tai samaan ryhmään kuuluvien yhteisöjen) liikkeelle laskemiin tuotteisiin ja yhteisö menettää maksukykynsä, asiakas voi menettää koko sijoituksensa. Yritysten, joiden toimintaan kuuluu niiden omien tuotteiden tarjoaminen, on syytä kiinnittää huomiota ESMAN vuonna 2016 julkaisemaan pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiiviä koskevaan lausuntoon²⁴, jossa yrityksiä kehoitetaan ”välttämään sijoitusten liiallista keskittämistä yrityksen itse tai saman ryhmän muiden yhteisöjen liikkeelle laskemiin, kriisinratkaisujärjestelmän alaisiin rahoitusvälineisiin”. Siksi yrityksillä tulisi tuotteiden luottoriskin arviointia varten käytettävien menetelmien (ks. ohje 7) lisäksi olla käytössään muita tarvittavia toimenpiteitä ja toimintamenettelyjä, jotta se voi varmistaa, että luottoriskin sisältävä keskittäminen tunnistetaan ja sitä voidaan hallita ja vähentää tehokkaasti (esimerkiksi määrittämällä ennakkoon tiettyjä kynnysarvoja)²⁵.

82. Jotta yritys voi varmistaa automatisoitujen välineiden avulla tehdyn soveltuvuusarvioinnin johdonmukaisuuden (silloinkin kun vuorovaikutus asiakkaiden kanssa ei tapahdu automatisoidun järjestelmän kautta), yritysten tulisi valvoa ja testata säännöllisesti algoritmeja, joille suositeltujen tai asiakkaan lukuun tehtyjen liiketoimien soveltuvuus perustuu. Algoritmeja määrittäessään yritysten tulisi ottaa huomioon asiakkailleen tarjoamiensa tuotteiden luonne ja ominaispiirteet. Yritysten tulisi erityisesti huolehtia ainakin, että
- järjestelmäsuunnitelma on asianmukaisesti dokumentoitu niin, että algoritmien tarkoitus, laajuus ja suunnittelu on kuvattu selkeästi. Päätöspuut ja -säännöt tulee tarvittaessa sisällyttää dokumentaatioon;
 - niillä on dokumentoitu testausstrategia, jossa selitetään algoritmien testaamisen laajuus. Siihen tulisi sisältyä testaus suunnitelmat ja -tulokset, testitapaukset, virheidenkorjausjärjestely (tarvittaessa) sekä lopulliset testaustulokset;
 - niillä on käytössä asianmukaiset toimintaohjeet ja -menettelyt algoritmien muutosten hallintaan sekä muutosten seurantaan ja kirjaamiseen. Tämä pitää sisällään turvallisuustoimenpiteet, joilla valvotaan ja ehkäistään luvaton pääsyä algoritmeihin;
 - ne käyvät läpi ja päivittävät algoritmeja varmistaakseen, että algoritmit heijastavat merkittäviä muutoksia (esimerkiksi markkinoilla ja sovellettavassa lainsäädännössä),
 - niillä on käytössä asianmukaiset toimintaohjeet ja -menettelyt, joiden avulla ne voivat havaita ja korjata algoritmien virheet asianmukaisesti, jolloin esimerkiksi

²⁴ Ks. ”MiFID practices for firms selling financial instruments subject to the BRRD resolution regime” (ESMA/2016/902).

²⁵ Tätä varten yritysten tulisi edellä mainitun ESMAN lausunnon mukaisesti ottaa huomioon myös tarjottujen arvopapereiden erityispiirteet (kuten niiden riskiominaisuudet ja liikkeellelaskijan olosuhteet) ja asiakkaiden taloudellinen tilanne, mukaan lukien tappionsietokyky, sekä heidän sijoitustavoitteensa, mukaan lukien riskiprofiili.

neuvonnan tarjoaminen keskeytyy, jos virhe todennäköisesti johtaa soveltumattoman sijoitusneuvon antamiseen ja/tai asiaankuuluvan lain tai määräyksen rikkomiseen,

- niillä on käytössä riittävät resurssit, mukaan lukien henkilö- ja tekniset resurssit, jotta ne voivat seurata ja valvoa algoritmien suoritusta tarkastelemalla annettua neuvoa riittävällä tarkkuudella ja hyvissä ajoin,
- niillä on käytössä asianmukainen sisäinen varmennuskäytäntö, jolla varmistetaan, että edellä mainitut toimenpiteet on suoritettu.

Vastaavien tuotteiden kulut ja monimutkaisuus

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 9 kohta.

Yleisohje 9

83. Soveltuvuutta koskevien toimintaohjeiden ja -menettelyjen tulisi varmistaa, että mahdolliset sijoitusvaihtoehdot arvioidaan perusteellisesti ottaen huomioon tuotteiden kulut ja monimutkaisuus, ennen kuin yritys päättää, mitä sijoitustuotetta/-tuotteita se suosittelee tai mihin se sijoittaa asiakkaan lukuun.

Lisäohjeet

84. Yrityksillä tulisi olla käytössä menettely, jossa otetaan huomioon palvelun luonne, liiketoimintamalli ja tarjotut tuotetyypit, sellaisten tuotteiden arvioimiseksi, jotka vastaavat toisiaan suhteessa siihen, miten ne vastaavat asiakkaan tarpeita ja olosuhteita. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi rahoitusvälineet, joilla on samankaltaiset kohdemarkkinat ja riski-tuotto-profiili.
85. Kulutekijää arvioidessaan yritysten tulisi ottaa huomioon kaikki MiFID II:n 24 artiklan 4 kohdan asiaankuuluvissa säännöksissä ja delegoidun MiFID II -asetuksen säännöksissä määritellyt kulut ja kustannukset. Monimutkaisuuden osalta yritysten tulisi tarkastella ohjeessa 7 mainittuja arviointiperusteita. Jos ”vastaavien” tuotteiden arviointi voisi olla rajoitettua siksi, että yrityksen tuotevalikoima on suppea tai se suosittelee vain yhtä tuotelajia, on tärkeää, että asiakkaat ovat hyvin tietoisia tästä. Tässä yhteydessä on erityisen tärkeää, että asiakkaille annetaan asianmukaista tietoa tarjottujen tuotteiden valikoiman rajallisuudesta MiFID II:n 24 artiklan 4 kohdan a alakohdan ii alakohdan mukaisesti²⁶.
86. Jos yritys soveltaa yleisiä salkkua koskevia strategioita tai sijoitusehdotusmalleja asiakkaisiin, joilla on (yrityksen määritelmän mukaan) sama sijoitusprofiili, ”vastaavien”

²⁶ MiFID II:n mukaisesti yritysten ei näin ollen edellytetä ottavan huomioon markkinoiden kaikkia mahdollisia sijoitusvaihtoehtoja noudattaakseen delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 9 kohdan sisältämää vaatimusta.

tuotteiden kulut ja monimutkaisuus voitaisiin arvioida yleisemmällä tasolla ja keskitetysti (esimerkiksi sijoituskomiteassa tai muussa komiteassa, joka määrittelee yleisiä salkkua koskevia strategioita tai sijoitusehdotusmalleja), vaikkakin yrityksen tulee silti varmistaa valittujen sijoitustuotteiden soveltuvuus kullekin asiakkaalle ja hänen profiililleen erikseen.

87. Yritysten tulisi kyetä perustelemaan päätöksensä tilanteissa, joissa vastaavan tuotteen sijaan on valittu kuluiltaan korkeampi tai monimutkaisempi tuote, ottaen huomioon, että sijoitusneuvontaan tai salkunhoitoon liittyvien palvelujen valinnan yhteydessä voidaan huomioida myös muita arviointiperusteita (kuten salkun hajautusaste, likviditeetti tai riskitaso). Yritysten tulisi kirjata ja säilyttää tieto päätöksistä, sillä yrityksen sisäisten valvovien tahojen tulisi kiinnittää erityishuomiota tällaisiin päätöksiin. Päätöksiä koskevien asiakirjojen tulisi olla sisäisten tarkastusten kohteena. Sijoitusneuvontaa tarjotessaan yritykset voisivat erityisistä ja selkeästi määritellyistä syistä ilmoittaa myös asiakkaalle päätöksestään valita kuluiltaan korkeampi ja monimutkaisempi rahoitusväline.

Sijoitusten vaihtamisen kulut ja edut

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 16 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 2 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 54 artiklan 11 kohta.

Yleisohje 10

88. Yrityksillä tulisi olla käytössä riittävät toimintaohjeet ja -menettelyt varmistamaan sijoituksen vaihtamisen kulujen ja etujen analysointi niin, että yritykset voivat osoittaa riittävällä varmuudella, että vaihtamisen odotetut edut ovat suuremmat kuin kulut. Yrityksillä tulisi olla käytössä myös asianmukainen valvontajärjestely, jolla vältetään asiaankuuluvien MiFID II -vaatimusten kiertäminen.

Lisäohjeet

89. Näissä ohjeissa ei yleensä pidetä sijoituksen vaihtamisena sellaisia sijoituspäätöksiä kuin hoidettavan sijoitussalkun sijoituspainotusten muutoksia, kun kyseessä on (asiakkaan kanssa sovittu) indeksin jäljittelemiseen tähtäävä ”passiivinen strategia”. Epäselvyyden välttämiseksi kaikkia liiketoimia, joissa ei ole kyse em. strategian kynnysarvojen ylläpitämisestä, pidetään sijoituksen vaihtamisena. Ammattimaisten asiakkaiden tapauksessa kulut ja edut voidaan analysoida sijoitusstrategian tasolla.
90. Yritysten tulisi ottaa huomioon kaikki mahdolliset tiedot voidakseen analysoida vaihtamisen kulut ja edut eli arvioida uuden sijoituksen tai uusien sijoitusten hyödyt ja haitat. Kulutekijää arvioidessaan yritysten tulisi ottaa huomioon kaikki MiFID II:n 24 artiklan 4 kohdan asianmukaisissa säännöksissä ja delegoidun MiFID II -asetuksen säännöksissä määritellyt kulut ja kustannukset. Tässä yhteydessä merkityksellisiä voivat olla sekä rahalliset että ei-rahalliset kuluihin ja etuihin liittyvät tekijät. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- ehdotetun vaihtoehtoisen liiketoimen odotettu nettotuotto (jossa otetaan huomioon myös kaikki mahdolliset asiakkaalle tai asiakkaille aiheutuvat ennakkomaksut) verrattuna nykyisen sijoituksen odotettuun nettotuottoon (jossa otetaan huomioon myös kaikki mahdolliset asiakkaalle tai asiakkaille aiheutuvat irtisanomiskulut, jotka aiheutuvat tuotteen poistamisesta salkusta),
 - asiakkaan olosuhteiden ja tarpeiden muuttuminen, mikä saattaa olla sijoituksen vaihtamisen syynä, esimerkiksi lyhyen aikavälin likviditeetin tarve odottamattoman ja suunnittelemtoman perhetapahtuman seurauksena,
 - tuotteen ominaisuuksien ja/tai markkinaolosuhteiden muuttuminen, mikä saattaa olla asiakkaan tai asiakkaiden salkun tai salkkujen sijoitusten vaihtamisen syynä, esimerkiksi tuotteen muuttuessa epälikvidiksi markkinatrendien seurauksena,
 - sijoituksen vaihtamisesta asiakkaan salkulle koituvat edut, kuten (i) salkun suurempi hajauttaminen (muun muassa maantieteellisen alueen, rahoitusvälinelajien ja liikkeellelaskijan tyyppin hajauttaminen), (ii) salkun riskiprofiilin yhtenäistyminen asiakkaan riskitavoitteiden kanssa, (iii) salkun likviditeetin lisääntyminen tai (iv) salkun kokonaisluottoriskin pienentyminen.
91. Tarjotessaan sijoitusneuvontaa yrityksen velvollisuutena on antaa yksityisasiakkaalle ennen liiketoimia soveltuvuusraportti, joka sisältää selkeän selityksen syistä, joiden takia suositellun vaihtamisen edut ovat suuremmat kuin sen kulut.
92. Yritysten tulisi myös ottaa käyttöön järjestelmiä ja tarkistusjärjestelyjä valvoakseen riskiä siitä, että suositellun vaihtamisen kulujen ja etujen arviointivelvollisuutta kierretään, esimerkiksi tilanteissa, joissa neuvotaan myymään tuote ja (esimerkiksi muutamaa päivää) myöhemmin neuvotaan ostamaan toinen tuote, vaikka liiketoimet olivat todellisuudessa kiinteästi yhteydessä toisiinsa koko ajan.
93. Jos yritys soveltaa yleisiä salkkua koskevia strategioita tai sijoitusehdotusmalleja asiakkaisiin, joilla on (yrityksen määritelmän mukaan) sama sijoitusprofiili, vaihtamisen kulut ja edut voitaisiin analysoida ylemmällä tasolla kuin yksittäisen asiakkaan tai liiketoimen tasolla. Etenkin jos vaihtamisesta päätetään keskitetysti esimerkiksi sijoituskomiteassa tai muussa komiteassa, joka määrittelee yleisiä salkkua koskevia strategioita tai sijoitusehdotusmalleja, vaihtamisen kulut ja edut voitaisiin analysoida komitean tasolla. Jos vaihtamisesta päätetään keskitetysti, kyseisellä tasolla tehtyä analyysiä kuluista ja eduista voitaisiin yleensä soveltaa kaikkiin verrattavissa oleviin asiakassalkkuihin ilman kullekin asiakkaalle erikseen tehtyä arviointia. Sellaisessa tilanteessa yritys voisi määrittää kyseisen komitean tasolla myös syyt, joiden takia päätettyä vaihtamista ei voida suorittaa joidenkin asiakkaiden kohdalla. Vaikka kulut ja edut voitaisiin analysoida ylemmällä tasolla tällaisissa tilanteissa, yrityksellä tulisi silti olla käytössä asianmukaiset tarkistusjärjestelyt, joiden avulla tarkistetaan, että kenenkään asiakkaan tietyt ominaispiirteet eivät vaadi yksityiskohtaisempaa analysointia.

94. Jos salkunhoitaja on sopinut asiakkaan kanssa yksilöidymmistä valtuuksista ja sijoitusstrategiasta asiakkaan erityisten sijoitustarpeiden vuoksi, on asianmukaisempaa tehdä vaihtamisen kulujen ja etujen analysointi asiakkaan tasolla pikemmin kuin edellä kuvatulla tavalla²⁷.
95. Edellä todetusta huolimatta salkunhoitajan tulisi keskustella asiakkaan kanssa ja uudelleenarvioida soveltuvuusarviointi tai tehdä uusi arviointi uusien valtuuksien sopimiseksi, jos salkunhoitaja on sitä mieltä, että salkun sisältöä tai parametreja tulisi muuttaa muulla kuin hänen asiakkaan kanssa sopimiensa valtuuksien sallimalla tavalla (esimerkiksi siirtämällä strategian painopistettä arvopapereista kiinteätuottoisiin sijoituksiin).

I.II MUUT VAATIMUKSET

Yritysten henkilökunnan pätevyys

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 16 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 1 ja 9 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 21 artiklan 1 kohdan d alakohta.

Yleisohje 11

96. Yritysten edellytetään varmistavan, että soveltuvuuden arviointiprosessiin olennaisilta osin osallistuvalla henkilökunnalla on riittävät taidot, tiedot ja asiantuntemus.

Lisäohjeet

97. Henkilökunnan on ymmärrettävä oma tehtävänsä soveltuvuuden arviointiprosessissa, ja sillä on oltava tehtäviensä hoitamisen edellyttämät taidot, tiedot ja asiantuntemus, mukaan lukien riittävät tiedot asiaa koskevista säännöksistä.
98. Sijoitusneuvontaa tai tietoa rahoitusvälineistä, strukturoiduista talletuksista, sijoituspalveluista tai oheispalveluista yrityksen nimissä asiakkaille antavalla henkilökunnalla (myös tarjottaessa salkunhoitopalveluja) on oltava MiFID II:n 25 artiklan 1 kohdassa vaaditut tarvittavat tiedot ja pätevyys (jotka on määritetty tarkemmin ESMAn tietojen ja pätevyyden arviointia käsittelevissä ohjeissa²⁸) myös soveltuvuusarvioinnin osalta.
99. Muulla henkilökunnalla, joka ei ole välittömästi yhteydessä asiakkaisiin (ja jota kohdan 97 uudet säännökset eivät täten koske) mutta joka osallistuu soveltuvuusarviointiin jollain muulla tavalla, on myös oltava tarvittavat taidot, tiedot ja asiantuntemus, joita vaaditaan heidän roolissaan soveltuvuuden arviointiprosessissa²⁹. He voivat esimerkiksi suunnitella kyselylomakkeita, määrittää algoritmeja, joiden perusteella arvioidaan

²⁷ Suhteet ammattimaisiin asiakkaisiin, ks. kohta 89.

²⁸ Viite: ESMA71-1154262120-153 EN (rev). ES

²⁹ ESMA toteaa, että joissakin jäsenvaltioissa edellytetään sijoitusneuvontaa ja/tai salkunhoitoa tarjoavan henkilökunnan sertifiointia tai vastaavia järjestelmiä sen varmistamiseksi, että soveltuvuuden arviointiprosessiin olennaisilta osin osallistuvalla henkilökunnalla on asianmukaiset tiedot ja asiantuntemus.

soveltuvuutta tai muita soveltuvuusarviointia varten tarvittavia seikkoja, tai valvoa soveltuvuusvaatimusten noudattamista.

100. Käyttäessään automatisoituja välineitä (yhdistelmävälineet mukaan lukien) sijoituspalveluyritysten tulisi tarvittaessa varmistaa, että niiden henkilökunta, joka on tekemisissä välineiden määritelmiin liittyvien toimintojen kanssa,
- (a) ymmärtää riittävästi digitaalisessa neuvonnassa käytettyä teknologiaa ja algoritmeja (erityisesti digitaalisen neuvonnan taustalla olevien algoritmien periaatteet, riskit ja säännöt),
 - (b) kykenee ymmärtämään ja arvioimaan algoritmien luomia digitaalisia/automatisoituja neuvoja.

Tietojen säilyttäminen

Asiaa koskeva sääntely: MiFID II:n 16 artiklan 6 kohta ja 25 artiklan 5 ja 6 kohta sekä delegoidun MiFID II -asetuksen 72, 73, 74 ja 75 artikla.

Yleisohje 12

101. Yritysten tulisi ainakin
- (a) ottaa käyttöön riittäviä tietojen kirjaamiseen ja säilyttämiseen liittyviä järjestelyjä varmistaakseen, että soveltuvuusarvioinnista pidetään kirjaa järjestelmällisesti ja avoimesti, mukaan lukien tietojen kerääminen asiakkaasta, kaikki annettu sijoitusneuvonta, tehdyn soveltuvuusarvioinnin jälkeen tehdyt sijoitukset (ja sijoitusten realisoinnit) sekä asiakkaalle annetut soveltuvuusraportit,
 - (b) varmistaa, että tietojen kirjaamis- ja säilytysjärjestelyt on suunniteltu siten, että ne mahdollistavat soveltuvuusarviointia koskevien laiminlyöntien (kuten myynti väärin perustein) havaitsemisen,
 - (c) varmistaa, että yrityksen asianomaisella henkilökunnalla ja toimivaltaisilla viranomaisilla on pääsy tietoihin, asiakkaille annetut soveltuvuusraportit mukaan lukien,
 - (d) ottaa käyttöön riittävät menettelyt, joilla pyritään rajoittamaan tietojen kirjaamis- ja säilytysjärjestelyjen puutteita tai rajoituksia.

Lisäohjeet

102. Yritysten käyttämät tietojen kirjaamis- ja säilytysjärjestelyt on suunniteltava siten, että yritykset voivat niiden avulla selvittää jälkikäteen, miksi sijoitus tai sijoituksen realisointi on tehty ja miksi sijoitusneuvo on annettu, vaikka neuvo ei olisi johtanut sijoitukseen tai sijoituksen realisointiin. Tämä voi olla tärkeää, jos asiakkaan ja yrityksen välille syntyy

kiistaa. Se on tärkeää myös valvontasyistä – esimerkiksi tietojen kirjaamisen tai säilytyksen laiminlyöminen voi vaikeuttaa toimivaltaisen viranomaisen arviota yrityksen soveltuvuuden arviointiprosessin laadusta ja heikentää yrityksen kykyä tunnistaa riskejä myymisestä väärin perustein.

103. Tästä syystä yrityksen edellytetään kirjaavan ja säilyttävän kaikki olennaiset tiedot soveltuvuusarvioinnista, kuten tiedot asiakkaasta (mukaan lukien miten näitä tietoja käytetään ja tulkitaan asiakkaan riskiprofiiliin määrittämiseksi), tiedot asiakkaalle suositelluista tai tämän lukuun ostetuista rahoitusvälineistä sekä asiakkaille annettu soveltuvuusraportti. Näistä tiedoista olisi käytävä ilmi
- kaikki yrityksen tekemät muutokset, jotka liittyvät soveltuvuusarviointiin, erityisesti asiakkaan riskiprofiiliin muuttaminen,
 - rahoitusvälinelajit, jotka sopivat kyseiseen profiiliin, ja tällaisen arvioinnin perusteet sekä niihin tehdyt muutokset ja niiden syyt.
104. Yritysten tulisi tiedostaa verkon ilkeätoimisen toiminnan kaltaiset lisäriskit, jotka voivat vaikuttaa sijoitusneuvonnan antamiseen verkko- ja digitaalisten välineiden kautta, ja yrityksillä tulisi olla käytössä järjestelyjä, joilla tällaisia riskejä voidaan vähentää³⁰.

³⁰ Yritysten tulisi ottaa kyseiset riskit huomioon ohjeiden säännösten osalta sekä osana yrityksen MiFID II:n 16 artiklan 4 kohdan mukaista laajempaa velvollisuutta toteuttaa kohtuulliset toimenpiteet sijoituspalvelujen tarjoamisen ja sijoitustoiminnan harjoittamisen jatkuvuuden ja säännönmukaisuuden turvaamiseksi ja osana tähän liittyvän delegoidun asetuksen vaatimuksia.